№ 232 ԿԻՐԱԿԻ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 24

1904

ԵՐԵՍՈՒՆԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբ.
Առանձին համարները 5 կոպէկով.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատան մէջ.
Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція „Мшакъ".
Ou Tiflis, Rédaction „Mschak".
Տելեֆոն № 253.

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տելեֆոն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԿԻՐԱԿԻ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 24 № 232

Յայտնելով ծանօթներին և յարգողներին, որ

ՍՏԵՓԱՆ ՉԵԼԻՆՍԿԻՅ

վախճանվեց հոկտեմբերի 22-ին, նրա քոյր Ալեքսանդրա Բոգինովա ծանուցանում է, որ այսօր, երեկոյեան 6½ ժամին հանգուցեալի բնակարանում տեղի կունենայ ամբիծ (Կօշուրեկվսկայեա փողոց № 14): Յուղարկաւորութիւնը տնից դէպի Կուկիայի Ալեքսանդրօնեվսկի եկեղեցին, կիրակի, առաւօտեան ժամի 10-ին: 2—2

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.

Քաղաքական տեսութիւն.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մամուլ. Բագուի իրականութիւնից. Սեփական աշխատանքի անհրաժեշտութիւնը. Նամակ Ախալքալաքից. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ Պարսկաստանից. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Հէյդար-Շահ.

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Մեր ընթերցողներին յայտնի է, որ սերբիական Պետրոս թագաւորը այցելեց Բուլղարիան և տեսակցութիւն ունեցաւ բուլղարական իշխանի հետ: Այդ տեսակցութիւնից առաջ զանազան անհաւատալի լուրեր էին պտտում սերբերի և բուլղարների յարաբերութիւնների մասին: Ենթադրում էին, որ մի ինչ որ դաշնութիւն է գոյացել երկու պետութիւնների մէջ և այդ պատճառով անվստահութիւն է նըկատվում ղեկավարող անձնաւորութիւնների մէջ: Սակայն երկու ազգակից փոքր պետութիւնների բարձր ներկայացուցիչների տեսակցութիւնը կրում էր այնքան սիրալիր և սրտաշարժ բնաւորութիւն, որ այլ ևս կասկածամտութեան տեղիք չը մնաց ոչ մի կողմից: Սերբերը և բուլղարները շատ գոհ մնացին այդ տեսակցութիւնից և դրանով աւելի ևս ամրապնդված համարեցին այն փոխադարձ մտերմութիւնը, որ սկսել էր առաջ գալ երկու ազգերի մէջ վերջին տարվայ ընթացքում:

Պէտք է նկատել, որ բուլղարները մի յայտնի հեռաւորութեան մէջ են իրանց քաղաքականութեան վերաբերութեամբ մակեդոնական գործերում: Նրանք յոյս ունէին լուրջ զիջումներ ձեռք բերել թիւրքական կառավարութիւնից մակեդոնացիների օգտին: Չը նայելով այն թիւրքահէր և մեղմ յարաբերութիւններին, որ հաստատել էր բուլղարական կառավարութիւնը Բարձր Դրան հետ, այնուամենայնիւ անկարելի եղաւ այնպիսի լուրջ բարւոքումներ իրագործել տալ Մակեդոնիայում, որոնք մոռացնել տային թիւրքական անմխիթար իրականութիւնը: Մակեդոնացիները համարում են իրանց խաբված մի որոշ չափով և բուլղարական կառավարութիւնից, որը հանգստացնում էր նրանց, հաւաստիացնելով, որ նա կարող կը լինի իրագործել տալ խոստացված ըէֆորմները: Բուլղարական գործող մինիստրութիւնը ինքը այժմ յայտնել է իր անբաւականութիւնը Թիւրքիայից և յարաբերութիւնները մի որոշ աստիճան լարվել են: Եւրոպական մամուլի մէջ նոյն իսկ յօդուածներ երևացին մակեդոնական շարժումների վերսկսման պատրաստութիւնների մասին:

Պարլամենտական գործունէութիւնը եւրոպական պետութիւնների մէջ դեռ հանդէս չէ բերել խոշոր և հետաքրքրական հարցեր: Միացեալ-Նահանգների նախագահ Ռուզվելտի ծրագիրը՝ հրաւիրելու խաղաղութեան նոր համագումար Հաագայում, դեռ չէ ստացել գործնական ընթացք: Ամերիկայի կառավարութիւնը դիմել է պետութիւններին հարց ապնդումով ստուգելու, թէ որքան ընդունելի պէտք է ճանաչվի մի այդպիսի համագումար ժողով:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՄՈՒԼ

«Մուրճ» ամսագիրը, բաց անելով 1905 թըւականի բաժանորդագրութիւնը, մի յառաջաբան հայեացք է գցում չորս տարվայ (նոր խմբագրութեամբ) իր գործունէութեան վրա: Ահա ինչ է այդ գործունէութիւնը.

Մենք աշխատել ենք մեր հանդէսի միջոցով ընթերցողին գիտակ դարձնել հայ ժողովրդի և նրա ցիրուցան հատուածների նկատմամբ, տեղեակ պահել նրան մեր հարևան ազգերի կեանքի վերաբերմամբ, հաղորդել նրան պետական կեանքում տեղի ունեցող երևոյթների մասին և նրա մաքի առաջ պատուհան բանալ՝ համամարդկային կեանքի, գիտութեան և գեղարուեստի էվոլիւցիան դիտելու համար:

Սակայն մի պարբերական հրատարակութիւն, գրական-հասարակական ծրագրով, անկախ այդ ընդհանուր ամսագրական նիւթերից, պիտի ունենայ իր ուղղութիւնը, որ ղեկավարում է ամսագրի բաժինները: Իր ուղղութեան մասին «Մուրճը» ասում է հետևեալը.

Մենք աշխատել ենք համախմբել «Մուրճի» շուրջը մեր գրական ույժերը, միջոց տալ արտայայտվել իւրաքանչիւրին, ով նոր միտք և անկեղծ զգացմունք ունի: Խմբագրութիւնս նոյն ուղղութեամբ շարունակելու է իր գործունէութիւնը և ապագայում:

Բայց շարունակել կարելի է, եթէ հասարակութիւնը թուրքեր չը կանգնեցնէ խմբագրութեան առաջ: Յայտնի է թէ ինչ թումբեր են դրանք: Ամսագիրը գանգատվում է, որ բաժանորդագրութիւնը կրիայի քայլերով է աճում: Յաւիտեան մոռացվում է մեզանում այն պարզ ճշմարտութիւնը, որ հասարակական մամուլից պահանջներ անելու համար դեռ պէտք է տալ նրան նիւթական միջոցներ: «Մուրճը» չորս տարվայ ընթացքում հասցրել է իր բաժանորդների թիւը 900-ի: Դա մեծ առաջադիմութիւն է, համեմատելով մի «Հիւսիսափայլի», մի «Կռունկի», «Փորձի» կամ նոյն իսկ հին «Մուրճի» հետ: Սակայն հին պայմանները այլ ևս չը կան: Այսպէս, ազգասիրաբար աշխատել մամուլի համար այլ ևս չը կայ: Բարդացել են հրատարակութեան պայմանները, իսկ բաժանորդագրական առաջադիմութիւնը չէ կարող ապահովել նոր պահանջները, ամբացնել ամսագրի դիրքը: Այնպէս որ բաժանորդների թիւի աճելը արտաքին խաբուսիկ երևոյթ է՝ անցեալի համեմատութեամբ: Նկատի առնելով հրատարակութեան նոր հանգամանքները, պէտք է իսկապէս ընդունել, որ ներկայ ժամանակի ամսագիրը իր նախորդներից շատ էլ երջանիկ չէ:

Առանց խմբագրողի աշխատանքի վարձատրութեան մտածելու—ասում է ամսագիրը—պէտք էր առնուազն 1000 տարեկան բաժանորդ ամսագրիս անվնաս հրատարակութեան համար, պահպանելով որոշ ծաւալը և հօնօրարի սկզբունքը:

Պահանջվում է, ուրեմն, 100 հատ աւել բաժանորդ, որպէս զի ամսագրի հրատարակութիւնը ապահովված լինի: Այդ համեստ պահանջը հայ հասարակութիւնը կարող է շատ հեշտ կատարել: Եւ երբ կան անվարձ աշխատելու յօժարութիւն ունեցող խմբագրողներ, ծիծաղելի չը պիտի լինի հասարակութիւնը, եթէ չը կարողանայ 100 հատ բաժանորդներով ապահովութիւն տալ նրանց, որ գոնէ ուրիշների վերաբերմամբ իրանց պարտաւորութիւնները կատարեն: Հազիւ թէ այդքան դըժբախտ լինի մեր հասարակութիւնը: Եւ մենք չենք կասկածում, որ «Մուրճը» եկող տարվայ ընթացքում կը ստանայ իր ցանկացած թիւը ու կարող կը լինի գոնէ «անվնաս հրատարակութիւն» անուանել իրան: Հայի համար այդ էլ մեծ պարծանք է, թէև մի օտարի համար դա հրէշաւոր, անհասկանալի մի բան կը լինէր—ոչինչ օգուտ չունենալ մի ձեռնարկութիւնից, որի վրա աշխատանք են գործ դընում...

ԲԱԳՈՒԻ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԻՑ

(Նամակ Բագուից)

Մի քայլ էլ առաջ:

Այդ քայլը անում են մեր հարևան մահմեդականները:

Հիմնում են բարեգործական ընկերութիւն:

Քայլ, որ վաղուց պիտի արված լինէր:

Քայլ, որ այժմ թուրքերի պիտի փոխված լինէր:

Եւ եթէ այդ և դրա նման շատ քայլեր մինչև այժմ չեն արված մեր հարևան մահմեդականների մէջ,—դրա պատճառը նրանց մեծամիտ, քիչ բան իմացող—շատ բան երևակայող երիտասարդութիւնն է:

Խօսեցէք նրանցից իւրաքանչիւրի հետ առանձին և միասին՝ բոլորի հետ,—դուք անմիջապէս կը համոզվէք նրանց մտաւոր խակութեան, կուլտուրական միակողմանիութեան մէջ: Փորձեցէք համոզել նրանց այս կամ այն բանում, փորձեցէք հաւատացնել նրանց, որ այն, ինչ որ իրանք իւրացրել են, սխալ է, անհիմն է, ճիշդ չէ:

Ապարդիւն ջանք:

Քո յետագայ փորձերդ՝ նրա հետ մտերմանալու և նրա հետ մտաւորապէս խառնվելու, փոխանակվելու,—դարձեալ ապարդիւն կանգնեն. նա կը սկսի քեզնից քաշվել, խոյս տալ և եթէ դարձեալ մի կերպ նրան խօսքի բռնեցնես,—նրա գլխում կը խօսէ ո՛չ թէ գիտակցութիւնը, բանականութիւնը,—այլ միմիայն մեծը:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՀԷՅԴԱՐ-ՇԱՀ

(Պարսկական կեանքից)

Պատմուածք Շահրիարի

VIII

Բեաշանում երևացել էր այդ ժամանակ մի դերվիշ, մի տարօրինակ և օտարոտի դերվիշ, որ իր գալուստը կամ ներկայութիւնը ծանուցանում էր «եա Հէյդար» աղաղակով: Բայց նա ողորմութիւն չէր խնդրում, ինչպէս անում են դերվիշները. ընդհակառակը, յաճախ, աղքատներին, խեղճերին նա ինքն էր օգնում և եթէ, երբեմն, փող էր պահանջում վաճառականներից, բաշխում էր դարձեալ թշուառներին, հիւանդներին, տալիս էր դպրոցներին, կերակրում էր ուխտաւորներին: Նրա այդպիսի առատաձեռն յատկութիւնների համար ժողովուրդը նրան տուել էր «Հէյդար Շահ» մականունը: Նա մի քանի անգամ եկել էր Աբբասի խանութը հիւանդների համար դեղեր առնելու և մի օր, պատահմամբ, խօսակցութեան ժամանակ, հարցրել էր թէ ում որդին է: Աբբասը այժմ լաւ յիշում է, որ երբ պատմեց իր ում որդի լինելը, իր հօր եղերերգական մահը, երբ անէծք կարդաց հաջի Իբաղի գլխին, դերվիշը սաստիկ գունատվեց և շփոթվեց. նա այն ժամանակ այդ բանին ուշք չը դարձրեց, այժմ հասկանում է ինչու: Այդ դէպքից մի քանի օր յետոյ՝ բամազանի 18-ին դերվիշը եկաւ և յայտնեց, որ մի ուրախալի լուր ունի հաղորդելու: Շիրազից, իր հայրենիքից, մի ծանօթ վաճառական ուղարկել է իրան 10,000 թուման, խնդրելով, որ գնայ Թէհրան, որոնէ, գտնէ հաջի Հուսէյնի որդուն կամ աղջկան և յանձնէ նրանց այդ գումարը: Նա գրել է, թէ մի ժամանակ, 25 տարի առաջ, հաջի Հուսէյնը նրան պարտք է տուել 3000 թուման, երբ նա նեղութեան մէջ էր և նա այդ գումարը շահեցնելով, մեծ հարստութիւն է ձեռք բերել Շիրազում և այժմ երախտագիտական պարտք է համարում ուղարկել նրա ուղուն փոխարէնը—այդ գումարը, լսելով շատ ուշ նրա ընտանիքին հասած դժբախտութեան մասին:

—Տես, ասաց դերվիշը, ինչպէս անքննելի են Ալլահի խորհուրդները. նա անօրինեց, որ պատահմամբ իմանամ քո ով լինելդ, եթէ ոչ պէտք է գնայի Թէհրանում որոնէի:

Ո՛րքան օրհնեց Աբբասը դերվիշին: Այդ մեծ գումարը, որ նա ընդունեց նրանից առանց որ և է կասկածի, հնարաւորութիւն տուեց նրան վերադառնալ Թէհրան, վաճառականութիւն սկսել, ամուսնանալ Քէրիմի քրոջ հետ, յետ գնել իր հայրենի տունը, օջախը, անունն և համբաւ ձեռք բերել ու վերականգնել հօր յիշատակը ու պատիւը: Ի նշան երախտագիտութեան, նա ամեն տարի առատ նուէրներ էր անում դերվիշին, որ հռչակվեց ամբողջ Իրանում «Հէյդար-Շահ» անունով, իր բազմաթիւ բարի և առաքինի գործերով:

Վկայ է Ալլահը, որ նա, Աբբասը, հօր տուած երդումը սրբութեամբ կատարելու համար, ոչ մի ջանք չը խնայեց, ոչ մի զոհողութեան առաջ կանգ չառաւ. նա ճանապարհորդեց գրեթէ ամբողջ Իրանում, գնաց Մէքքա, Քէրբէլա, Մէշէդ, բայց ոչ մի տեղ չը կարողացաւ գտնել հաջի Իբաղին: Նրա անունն անգամ մարդկանց յիշողութիւնից չքացել էր:

Կարող էր նա երևակայել, որ իր հօր տան կործանիչը, իր ոխերիմ թշնամին, այն անհոգի և անաստուած հաջի Իբաղը՝ բարեգործ և առաքինի Հէյդար-Շահն է: Եւ նա, որին Աբբասը ամբողջ քսան տարի որոնում էր իր վրէժը լուծելու համար, նա այժմ իր տանն է, իր յարկի տակ և իր ձեռքում...

Այդ միտքը ցնցեց նրան... Թշնամին, ոխերիմ թշնամին իր ձեռքումն է, իր իշխանութեան ներքոյ. հայրը, տարաբախտ, բազմաչարչար հայրը դեռ մի ժամ առաջ դուրս գալով գերեզմանից, եկաւ յիշեցնելու իրան, որդուն, իր երդումը, անէծքի երդումը ...Եւ նա դեռ վարանում է:

Հաջի Աբբասը վեր ցատկեց. «երդմնազանց, երդմնազանց...» ահա ինչ էր հնչում նրա ականջին սենեակի մթութեան մէջ ու խորին լռութեան մէջ. այդ խօսքը այնպէս որոշ կերպով խփեց նրա ականջին, որ նա կարծեց թէ սենեակումն մարդ կայ, ուստի և գոռաց յանկարծ. ո՞վ է այստեղ:

Բայց ոչ ոք չը պատասխանեց:

Լուսինը արդէն մայր էր մտել և խաւարը տիրել էր ամեն տեղ: Խաւար էր և հաջի Աբբասի հոգու, մտքի մէջ: «Ալլահ, Ալլահ, շշնջում էր նա. ինչ անեմ, գլուխս ո՞ր պատին խփեմ. այո, ճիշդ է, ես երդվել եմ, սոսկալի երդումն եմ կերել, այո, հօրս անէծքի մահը մինչև երկինք վրէժխնդրութիւն է գոչում... բայց, չէ՞ որ նա, որից պէտք է լուծեմ հօրս վրէժը, մի և նոյն ժամանակ իմ ամենամեծ բարերարն է. չէ՞ որ նա հիւր է իմ յարկի տակ, չէ որ շարիաթը պատուիրում է հիւրին ամեն տեսակ պատիւ և յարգանք տալ, չէ՞ որ հիւրը անձեռնմխելի է»:

—Բայց ո՞վ եղաւ պատճառ, որ հայրդ սպանեց իրան, փողոցում փորոտիքը թափեց. ո՞վ եղաւ պատճառ, որ մայրդ սոսկալի հիւանդութեան զոհ դարձաւ—լսեց նա դարձեալ մի ձայն:

Եւ խաւարի մէջ, նրա առաջ պարզ պատկերացաւ հօր անձնասպանութեան ահռելի տեսարանը:

Նա վեր թռաւ տեղից, ձեռքը դրեց ճակատին, որ այրվում էր և շօշափելով պատը, դիմում էր դէպի դուռը, երբ յանկարծ մի աղօտ լոյս լուսաւորեց սենեակը:

Մէշէդի Քէրիմն էր, որ մի ժամապահ

Մեխը, որ ցցված է շատ գլուխներում և արգելք է հանդիսանում լոյսին մօտենալու՝ իրականութիւնը կարգին տեսնելու համար:

Մեխը, որ մեր իրականութեան մէջ էլ ունեցել է իր թագաւորութիւնը և այժմ էլ ունի:

Կուլտուրական գործերի ասպարէզ է Բագուն, եթէ միայն այդ գործերը սիրողներ լինեն:

Մանրվաճառների կուլտուրապէս բարձր հայեացները՝ հայերը, ռուսները, վրացիները ոչ մի ջանք չեն խնայել և չեն խնայի, երբ գործը վերաբերելիս լինի որ և է կուլտուրական, օգտակար երևոյթի:

Նրանք ոչ մի ջանք չեն խնայի իրանց լակոնակ հաւաքոյթներին օգնելու, եթէ միայն սրանք թողնեն իրանց անփայլ միճանտութիւնը, եթէ միայն սրանք անկեղծութեամբ չը խոստովանեն իրանց քրիստոնեայ եղբայրների մասնաւոր գերակշռութիւնը, սրանց կուլտուրական աւելի բարձր և ազնիւ ձգտեր:

Ամօթալի ոչ մի բան չը կայ սրանում:

Մենք ինքներս մի ժամանակ այդ դրութեան մէջ ենք եղել և հեզութեամբ անցրել ենք աշակերտութեան շրջանը:

Մենք այժմ էլ շարունակում ենք աշակերտել:

Այդպէս է էվօլիւցիայի օրէնքը. այդ է մեզ խորհուրդ տալիս կուլտուրայի պատմութիւնը:

Ասում եմ, մահմեդական բարեգործական ընկերութիւնը մի նոր կուլտուրական քայլ է մեր երկրում:

Մենք ամբողջ սրտից ցնծում ենք այն գիտակցութիւնից, որ մեր կրտսեր եղբայրների ջանքերը՝ աւելի կուլտուրական հողի վրա կանգնելու—ապարդիւն չեն անցնելու:

Նրանք կը սկսեն մտածել նոր ուղղութեամբ:

Նրանք կը սկսեն գործել գիտակցութեամբ:

Նրանք կընկերանան մեզ հետ՝ միասին շարունակելու մի և նոյն գործը:

Մենք կընկերանանք նրանց հետ՝ օգնելու նրանց:

Եւ ինչ՞ր չէ կարելի անել այդ հողի վրա, եթէ մեր ղրացի երիտասարդութիւնը, ինտելիգենցիան դէն ձգէ իր «աղամաղաըլմազութիւնը» և միանայ մեզ հետ...

Ռ. Յովհանջանեան

ՍԵՓԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

(Նամակ Մոսկվայից)

Կենսակրթական ցեղ ենք համարվում հայերս, բայց դեռ ինչքան հեռու ենք իրօք այդպիսին լինելուց: Թողնենք այն հանգամանքը, որ չենք ապրում համայնական կեանքով, թողնենք այն հանգամանքը, որ չունենք մեր սեփական գոյնը, մեզ ուրիշներից որոշող ինքնատիպ կնիքը,—մեր ընտանեկան բարօրութեան հարցը դեռ այսօր էլ դրված է նախնական-նահապետական հիմքերի վրա:

Մեզնում դեռ այսօր էլ ընտանիքը իր ամբողջ ծանրութեամբ յենված է ծնողների և, շատ յաճախ, միմիայն հօր վրա: Զափահաս զաւակները, մանաւանդ իգական սեռը, բանի պէտք չը գալով, էլի առանց այն էլ ծանրաբեռված հօր բեռն են դառնում: Շատ-շատ՝ ամենալաւ դէպքում, մեր օրիորդները, ընտանիքի ամբողջութիւնը մի կողմ դրած, միմիայն իրանց հոգսն են քաշում: Նրանք մի որոշ աստիճանի կրթութիւն են ձեռք բերում, այն էլ մեծ մասամբ ոչ այնքան մտաւորապէս զարգանալու և ընտանիքին նեցուկ լինելու, ինչքան նոր ընտանիք կազմելու պայմանները հեշտացնելու մտքով: Դրան ապացոյց է այն հանգամանքը, որ այդպիսիները տանը ներկայանում են իբրև կարասիք, դուրսը՝ իբրև ծախու հանված ապրանք:

Բայց դրութիւնը այսպէս չէ կարող երկար շարունակվել, քանի որ կեանքի թանգութիւնը և նրա հետևանք գոյութեան կռիւը հետզհետէ աննպաստ պայմաններ են ստեղծում և մղձաւանջի պէս ողջ ընտանիքի վրա ծանրանում: Ժամանա՛կ է, որ մեր ընտանիքը զգայ, որ ինքն էլ դրախտի ընտանիքը չէ, էն սկզբից երկնքից նախախնամված: Հիմա, երբ ամեն բան սեփական աշխատանքով ձեռք բերելու ստիպողական հանգամանքի մէջ է դրված, ամեն բարիք պէտք է ձեռք բերվի, ոչ թէ յոյսը երկրորդ նախախնամութիւն—հօր վրա դնելով, այլ մի շարք պաշտպանողական կռիւներ մղելով:

Պէտք է յեղափոխվի մեր ընտանեկան կեանքը: Ընտանիքի ամեն մի անդամը, ինչպէս ամբողջի մի մասը, պէտք է զգայ, որ ինքը ընտանիք կոչված բարդ մեքենայի մի մասն է, հետևապէս՝ իր վրա պէտք է առնի նրա գոյութիւնը ապահովող խնամատարութեան որոշ բաժինը: Իսկ այսպիսով ոչ միայն ընտանեկան մեքենան կարգի կընկնի, այլ և ընափոխված ընտանիքի իւրաքանչիւր անդամը շօշափելի լինելու չափ կը զգայ իր դիրքի անկախութիւնը և վստահութեամբ կը համակվի դէպի իր ապագան:

Այո, եթէ մեր օրիորդները չեն ուզում իրանց հօր բեռը լինելու և տանը պառաւելու վտանգին ենթարկվել, պէտք է մի անգամ ու միշտ հրաժարվեն ձրիակերութեան, մանաւանդ թէ փափկակեցութեան քայքայող գաղափարից և իրանց համար նոր իդէալ ստեղծեն,—այն է՝ ձեռք բերել որ և է մասնագիտութիւն ու այդպիսով չեզոք դիրքից անցնել դէպի ներգործականը, անշահից շահեկանը, անպատւից պատուաբերը:

Արդէն Ռուսաստանի մայրաքաղաքներում, եթէ հաշուի չառնենք հարուստ դասակարգը, իր սեփական աշխատանքով չապրող օրիորդը անհասկանալի է: Ժամանակը եկել հասել է, երբ մերերն էլ պէտք է բռնեն նոյն փրկաբար ճանապարհը: Դրա համար մասնագիտութեան պակասութիւն չի զգացվի և մասնագիտական պատրաստութիւն ունեցող օրիորդը մի կտոր հաց միշտ կունենայ: Ահա և մասնագիտութիւնները. հաշուապահութիւն, մանկաբարձութիւն, վարժուհութիւն, ատամնաբուժութիւն, երաժշտութիւն, բոննայութիւն (Մոսկվայում մի աչքի ընկնող հայ ընտանիք մի հայ օրիորդ է փնտռում, որ իր երեխաներին հայախօսութիւն սովորեցնէ, բայց չը նայելով, որ դրա մասին յայտարարվեց էլ, այսու ամենայնիւ այդ պաշտօնը յանձն առնող օրիորդ չը գտնվեց: Եթէ հարուստները դժուարանում են, ինչ են շինում մեր չքաւոր օրիորդները) և այլն: Վերջին տարիներս արդէն այդպիսի մի շարժում նկատվում է մերերի մէջ: Շարունակ օրիորդներ են գալիս Կովկասից, մեծ մասամբ չքաւորներ, և մտնում Մոսկվայի ու Պետերբուրգի մասնագիտական բարձր դպրոցները, ու շատ անգամ հէնց այդ տեղերումն էլ, հանդիպելով հայ ուսանողների, ամուսնանում են նրանց հետ, որով և խառն ամուսնութիւնների առաջն առնելու պատճառ դառնում:

Ուրեմն, սկիզբը դրված է. պէտք է աշխատել, որ սիրուն և օգտակար գործը, ընտանիք ոտքի կանգնեցնող գործը, ինչքան կարելի է, շատ հետևողներ ունենայ մեզպէս շատ բանի կարօտ մի ցեղի մէջ:

Է. քհ. Ն.

ՆԱՄԱԿ ԱՍԽԱԲԱԴԻՑ

Հոկտեմբերի 16 ին

Ուսման պահանջը քանի գնում աւելի ևս մեծանում է. ինչպէս ամեն տեղ, այստեղ ևս այս տարի շատ երեխաներ չընդունվեցին տեղական ուսումնարաններում, գլխաւորապէս տեղ չը լինելու պատճառով: Այդ երևոյթը աւելի ևս աչքի է ընկնում մանաւանդ տեղական արական գիմնազիայում: Եւ զարմանալու էլ չէ, քանի որ ամբողջ Անդրկասպեան երկրում միայն մի գիմնազիա կայ, որն և իր ծաւալով բոլորովին բաւականութիւն չէ տալիս: Հարց կայ զուգընթաց պատրաստականներ բանալու, սակայն այդ էլ երևի տարիներ կը տևէ, որովհետև թէ քաղաքը և թէ հասարակութիւնը դժուար թէ կարողանան դրա համար անհրաժեշտ ծախքերը կարճ ժամանակում հոգալ և լրացնել: Նկատելով այդ կարևոր պահանջը և նոր սերնդի կրթութեան նպաստած լինելու համար, տեղացի մի տիկին. Ադամօվան, արդէն դիմել է պատշաճաւոր իշխանութեան, որպէս զի թոյլատրեն օրիորդաց պրոգիմնազիա բանալ: Երևի շուտով բախտ կունենանք բացված տեսնել այդ պրոգիմնազիան, որով և շատ օրիորդներ, որոնք տեղ չը լինելու պատճառով օրիորդական գիմնազիայում ընդունվել չեն կարողանում, գոնէ միջոց կունենան այստեղ կրթվել: Շատ ցանկալի կը լինէր, որ հանդէս գար որ և է արտօնեալ անձնաւորութիւն, թոյլտուութիւն ստանար բանալու և տղայոց պրոգիմնազիա, դրանով նախ որ նպաստած կը լինէր մեր մանուկների կրթութեան, մի և նոյն ժամանակ կազատէր նրանց զանազան բախտախնդիր պատրաստողներից: Ահա մի բարի գործ, որի համար ձեռնհաս անձանց ուշադրութիւնն ենք հրաւիրում: Իսկ թէ պրոգիմնազիան աջողութիւն ունենալ կարող է, դրա մասին մենք չենք կասկածում. այդ համոզման ենք եկել գլխաւորապէս այն պատճառով, որ տիկին Ադամօվան, իբրև ինտելիգենտ կին, երկու տարի տարրական ուսումնարան պահելուց յետոյ, եթէ ձեռնարկում է օր. պրոգիմնազիա բանալու և աջողութեան համար էլ հաւատացած է, ապա պարզ է, որ տղայոց պրոգիմնազիան, որի պահանջն աւելի մեծ է, աւելի ևս աջողութիւն ունենալ կարող է:

Ար. Ատովմեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ուրբաթ, հոկտեմբերի 22-ին: Նորին Կայսերական Բարձրութիւն Մեծ Իշխան Կոնստանտին Կոստանտինովիչ ժամանեց Թիֆլիս:

—

Ներկայումս յայտնի է դարձել, որ Բարձրագոյն մանիֆեստով, Թագաժառանգի ծննդեան առիթով, տուրքերի դեպարտամենտը բաշխել է գիւղացիներին զանազան տեսակ ապառիկներ, մօտ 130 միլիօն րուբլի:

—

Պետերբուրգի լրագիրներում հոկտեմբերի 16-ից տպված է. «Այսօր յայտնի դարձաւ հետևեալը. հոկտեմբերի 9 ին Պետերբուրգի բանտում անձնասպանութիւն գործեց Պետերբուրգի տեխնօլօգիական ինստիտուտի ուսանող Իվան Մալիշեվ, որը բանտարկված էր պետական յանցանքի մէջ մեղադրվելու համար: Նրա մահը յուզմունք առաջացրեց ուսանող երիտասարդութեան մէջ, որոնց շրջանում լուրեր էին պտտում այն մասին, որ Մալիշեվին կալանաւորել էին առանց բաւարար պատճառների և որ նրա անձնասպանութիւնը հետևանք էր այն բանի, որ բանտում նրա հետ վատ էին վարվում: Այդ լուրերը այն բանին հասցրին, որ երևացին հէկտօգրաֆով տպված թերթեր, որոնցով հրաւիրվում էր երիտասարդութիւնը խմբովին բողոքել, որի համար նշանակվում էր օրը—հոկտեմբերի 17-ը և տեղը—Կազանի տաճարի հրապարակը: Մալիշեվ կալանաւորվեց ներկայ տարվայ յուլիսի 18-ին և բանտում մնաց 3 ամսից պակաս. Նրա կալանաւորման պատճառն այն էր, որ նա մեղադրվում է գաղտնի ընկերութեան պատկանելու մէջ և որ նա ագիտացիա էր անում բանւորների մէջ զինաւորված անկարգութիւններ կազմակերպելու նպատակով ներքին գործերի հանգուցեալ մինիստր Վ. Կ. Պլեվէի թաղման օրը: Մահվանից առաջ Մալիշեվ նամակ ուղարկեց հօրը և մի տոմսակ, որի մէջ ի միջի այլոց, ասված է. «Չեմ կամենում ապրել և բանտը չէ դրա պատճառը, պատճառը հէնց իմ մէջն է. կեանքի համար ես անպէտք մարդ եմ. վաղուց արդէն ես կամենում էի անձնասպանութիւն գործել»: «Гражданинъ» լրագրում տպված են ուսանող Մալիշեվի դէպքին վերաբերեալ մանրամասնութիւններ: Չորեքշաբթի, հոկտեմբերի 14-ին, մի քանի հոգի երիտասարդներից հաւաքվեցին Վիբօրգեան կողմը բանտի շինութեան մօտ ցոյց անելու համար անձնասպանութեան այդ տխուր դէպքի առիթով. կանչվեցին ոստիկանութեան ուժեղացրած խմբեր: Եկաւ քաղաքապետը, որը դուրս գալով կառքից, հրամայեց ոստիկանութեանը հեռանալ: Եւ ապա, երբ նա միայնակ մնաց երիտասարդների շրջանում, նա դիմեց նրանց, ինչպէս պատմում են քաղաքում, մօտաւորապէս հետևեալ խօսքերով. «Դուք տեսնում էք, ես

ձեռին, ասաւ սենեակը.

—Գնա, հաջի Աբբաս, հիւանդի մօտ. Նա այժմ հանգիստ քնած է, ես էլ մի փոքր հանգստանամ: Քունը սաստիկ կոխել է ինձ:

Հաջի Աբբասը սարսեց ամբողջ մարմնով. այն միտքը, որ ինքը մենակ պէտք է մնայ հիւանդի հետ, սարսափեցրեց նրան. Նա կամեցաւ աղաչել, պաղատել մէշէդի Քէրիմին, որ վերադառնայ իր հետ հիւանդի սենեակը, բայց Քէրիմը արդէն պարզվել էր գորգի վրա և աբան քաշել գլխին: Նա վերցրեց պատրոյգը և իջնելով բակը, քալեց դէպի հիւանդի սենեակը: Նրա ոտները այնպէս էին դողդողում, որ նա յաճախ ստիպված էր պատը շօշափելով գնալ, որպէս զի վայր չընկնի: Սիրտը արագ-արագ բաբախում էր: Երբ մտաւ սենեակը, Հէյդար-Շահը քնած էր դեռևս. շնչառութիւնը հանգիստ էր, դէմքը՝ դալուկ, բայց անխռով. Նա այլ ևս չէր զառանցում: Անկողնու մօտ, մի ցածլիկ փոքր տախտի վրա դրված էր մի մեծ սրուակ, լի կարմիր հեղուկով և մի գդալ. ամեն անգամ, երբ հիւանդը սկսէր դէլ տալ (զառանցել, խռովվել), պէտք էր այդ հեղուկից մի գդալ խմացնել, այդպէս էր բժշկի պատուէրը և հաջի Աբբասը այդ շատ լաւ գիտէր. իսկ եթէ հեղուկը չը տային, հիւանդի տաքութիւնը կարող էր սաստկանալ և վատթարացումն առաջ բերել:

Հաջի Աբբասը նստեց փէնջէրի առաջ և նորից նրա երևակայութիւնը սկսեց գործել արագ ու սաստիկ: Նա սոսկում էր այն մտքերից, որ ծագում էին նրա գլխի մէջ. Նրան թվում էր, որ շատ հեշտ է վրէժխնդրութեան գաղափարը իրագործել. մի կամ երկու րոպէ է պէտք. բաւական է բարձը վերցնել, դնել հիւանդի բերանին, վրան նստել և երկու րոպէից յետոյ ամեն բան վերջացած կը լինի. ոչ ոք էլ կասկածել չէ կարող թէ նա խեղդված է:

—Նահլաթ չար շէյթանին, գրեթէ բարձրաձայն ասաց հաջի Աբբասը, կամենալով վանել իրանից այդ չար միտքը:

Յանկարծ մի նոր միտք կայծակի նման սլացաւ նրա ուղեղի միջով: «Ինչ յիմարն եմ եղել, մտածեց նա, ինչ հարկ կայ, որ ես դահիճի դեր կատարեմ. բաւական է, որ ես չը տամ նրան հեղուկը խմելու, երբ նա կը սկսի դէլ տալ և ամեն բան կը վերջանայ»:

Բայց մի նոր միտք եկաւ վանելու առաջինը. «Իսկ եթէ նա այլ ևս զառանցանքի մէջ չընկնի. եթէ նա արդէն առողջանում է»: Եւ նա սկսեց դէս ու դէն նայել, որոնելով բարձ...

Բայց հիւանդը շարժվեց. հաջի Աբբասը մի ակնթարթում վեր թռաւ ու անցաւ հիւանդի գլխի վերևը, որտեղից կարող էր դիտել նրա բոլոր շարժումները, առանց նրանից նկատվելու: Շարժումները կրկնվեցին. շնչառութիւնը սկսեց ծանրանալ. պարզ է, որ տաքութիւնը նորից երևում էր. հիւանդի բերանից մի հառաչ թռաւ, մի քանի կցկտուր խօսքեր լսվեցին. Նա սկսեց դէլ տալ և շշնջաց.

—Ջուր:

Հաջի Աբբասը ձեռքը մեքենաբար տարաւ դէպի հեղուկը, բայց շուտով յետ քաշվեց. Նա տատանվում էր, տալ թէ չը տալ. հոգեկան պայքարը նրա մէջ հասաւ իր գագաթնակէտին:

Յանկարծ Հէյդար Շահը բացեց աչքերը, ձիգ թափեց, բարձրացրեց գլուխը, նստեց անկողնում և յառելով աչքերը դէպի մի կէտ, փէնջարայի առաջ, սկսեց ինքն իրան խօսել.

—Միթէ իմ այսքան տարվայ կրած տանջանքներս բաւ չեն. միթէ նրանք չեն քաւում իմ յանցանքս, միթէ կնոջս, որդուս, աղջկանս մահը չեն լրացնում պատիժս. ես զոհեցի նրանց, զոհեցի ամբողջ տունս, կարողութիւնս, թափառական դերվիշ դարձայ, սարեր ու ձորեր անցայ, բոլոր ունեցածս բաժանեցի, խնամեցի թշուառներին, հիւանդներին և միթէ այդ բոլորից յետոյ էլ չը պէտք է ներես ինձ, հաջի Հուսէյին: Ո՛, խօսիր, խօսիր, աղաչում եմ, պաղատում եմ: Կամ խփիր ինձ, սպանիր միանգամից պրծնեմ և կամ վերցրու սրտի տախտակիցս այս սոսկալի ծանրութիւնը:

Եւ նա երկու ձեռները մեկնեց դէպի փէնջարան:

Հաջի Աբբասը գրեթէ շնչասպառ, խելայեղ, իր աչքերը նոյնպէս յառեց դէպի այն կէտը, ուր նայում էր հիւանդը:

Եւ քիչ մնաց նրա սիրտը պայթէր յուզմունքից, ալեկոծումից:

Նա պարզ տեսաւ հօրը ուրուականը, այո, հայրն էր, կանգնած փէնջարայի առաջ, բայց ոչ թէ պատանքի մէջ, այլ իր սովորական հագուստով. Նրա դէմքը պայծառ էր. նա ուրախ էր. նա ժպտում էր:

—Ահ, աղաղակեց յանկարծ հիւանդը ուրախ ուրախ, ուրեմն ներում ես ինձ, ներում ես, այո, այլ ևս չես անիծում:

—Ներում եմ, ներում...

Այս խօսքերը պարզ լսեց հաջի Աբբասը. Նա տեսաւ նոյն իսկ, որ հօր ուրուականը գլխով արեց իրան, ցոյց տալով հիւանդին:

«Ուրեմն ես էլ ներեմ», շշնջաց հաջի Աբբասը և կարծես լսեց մի ձայն, որ ասում էր.

—Այո, այո, դու էլ ներիր:

—Ջուր, ջուր, շշնջաց հիւանդը: Հաջի Աբբասը մեկնեց ձեռքը դէպի սրուակը, լցրեց գդալը և մօտեցրեց հիւանդի շրթունքներին: Սա այլ ևս հանգիստ էր, խաղաղել էր. դէմքը պայծառացել և զուարթացել. դեղը խմելով, գլուխը դրեց բարձին և մի քանի րոպէից յետոյ լսելի եղաւ նրա հանդարտ, կանոնաւոր շնչառութիւնը:

Հաջի Աբբասը նորից նայեց փէնջարայի կողմը. ուրուականը չքացել էր:

—Ալլահ, Ալլահ, անհուն է քո ողորմութիւնդ, բարձրաձայն արտասանեց նա. դու ազատեցիր ինձ ահեղի տանջանքից:

Այդ միջոցին հնչեց մէնարէթից վաղորդեան էզանը:

Եւ հաջի Աբբասը կանգնեց ու ջերմեռանդութեամբ կատարեց նամազը:

(Կը շարունակվի)

միայնակ եմ ձեր առաջ, և միայնակ եմ այն պատճառով, որ հաւատացած եմ ձեր խոնեմութեան մէջ և այն բանում, որ եթէ ես ձեզ խնդրեմ ցրվել, դուք կը ցրվէք։ Ելիտասարդների խումբը սկսել է ցրվել։

—

Պետերբուրգում նոյեմբերի 6-ին նշանակված է զէմստվօյի ներկայացուցիչների խորհրդակցութիւն, որին հրաւիրված են բոլոր 34 նահանգական զէմստվօների վարչութիւնների նախագահները, նահանգական վարչութիւնների մի քանի անդամները, գաւառական զէմստվօների վարչութիւնների մի քանի նախագահները և զէմստվօյի ժողովների մի քանի ձայնաւորները։ Բոլոր զէմստվօների ներկայացուցիչների թիւը 75 է։

—

«Правит. Вѣстникъ» լրագիրը հաղորդում է, թէ ներքին գործերի մինիստրի մօտ ընդունելութիւն չի լինի մինչև առանձին յայտարարութիւն։

—

Ներքին գործերի մինիստր իշխան Սվեատօպոլկ-Միրսկու կարգադրութեամբ հրապարակային հսկողութիւնից ազատված է դոկտոր Նիկօնովը, որ աքսորված էր Արխանգելսկ 5 տարով նրա համար, որ մասնակցել էր մի հաւաքական բողոքի այն բանի դէմ, որ առանց Սեվաստոպօլի քաղաքային հիւանդանոցի բժիշկների գիտութեան, նոր տեսուչ է նշանակվել։ Դոկտոր Նիկօնովը այդ հիւանդանոցի աւագ բժիշկն էր։

—

ԲԱԹՈՒՄԻՑ մեզ գրում են. «Հոկտեմբերի 17-ին Երկաթի թատրօնում տեղիս հայ սիրողները տուին 1904/5 թատրօնական սեզօնի առաջին ներկայացումը։ Մասնակցում էին թատերասէրների խմբի առաջնակարգ ոյժերը։ Խաղացին «Անմեղ մեղաւորներ» Օստրօվսկու 4 գործ. կօմեդիան, որ առաջին գործողութիւնը բաց էին թողել, և Փասնակէսի «Նիսիա» վօդեվիլը։ Երկու պիէսաներն էլ բաթումցիներիս համար նորութիւններ էին և պէտք է ասած, որ մեր՝ սիրողների խումբը պատւով դուրս եկաւ իր ընտրութեան ծանր փորձից։ Առհասարակ նրանք ցոյց են տալի օրից օր աւելի մեծ առաջադիմութիւն։ Այս տարի, ինչպէս լսում ենք, տեղիս սիրողները ցանկանում են մի շարք ներկայացումներ տալ, որոնցից, ի հարկէ, մի քանիսը զուտ ժողովրդական։ Շուտով կը ներկայացնեն նոր պիէսա, Վ. Թուրեանի «Ի՞նչ ժառանգեցին որդիները իրանց հայրերից» երեք գործողութեամբ դրաման, որի համար և դերասանուհի է հրաւիրված Թիֆլիսից։ Մասնաւոր հոգ է տարվելու նոյն ներկայացման պատրաստութեան վրա, մանաւանդ, որ հեղինակն էլ մեզ մօտ հիւր է։ Դրանից յետոյ կը կայանայ ժողովրդական ներկայացում «Կախարդված պըրինց»։ Աջողութիւն և եռանդ ենք մաղթում մեր թատերասէրներին»։

—

ՍԵՒ ԲԱՂԱԲ՝ՑԻՑ գրում են մեզ. «Ամսի 9 ին Սև քաղաքում, պ. Մանթաշեանի գործարանում, մի խումբ սիրողներ պ. Ստեփանեանի ղեկավարութեամբ ներկայացրին «Փաստաբանի մօտ», իսկ ամսիս 16-ին, Սպիտակ քաղաքում, պ. Մանթաշեանի միւս գործարանում մի խումբ բանւոր և արհեստաւոր սիրողներ, պ. Հասան Ջալալեանի ղեկավարութեամբ, խաղացին Գալֆայեանի «Արշակ Բ» և Քամալեանի «Սիրահարը սեղանի տակ» վօդեվիլը։ Երկու ներկայացումներն ևս խաղի կողմից կարելի էր ասել բաւական աջող, եթէ միայն վերջին ներկայացման ժամանակ մի քանի սիրողներ լաւ սովորէին իրանց դերերը։ Երկու ներկայացման ժամանակ էլ դահլիճներն այնքան լիքն էին, որ շատերին ստիպված էին մերժել տոմսակ չը լինելու պատճառով։ Երկու անգամն էլ հասարակութիւնը հեռացաւ գոհ սրտով։»

—

ԱՐՄԱՒԻՐԻՑ, հոկտեմբերի 20-ին, պ. Ալ Թումեանը գրում է մեզ. «Մօզդօկից մեզ մօտ եկած հայ դերասանները պ. Աբէլեանի առաջնորդութեամբ ամսիս 12 ից մինչև 20-ը խաղացին «Խարդաւանք և սէր», «Օթէլլօ», «Աւազակներ», «Տրիլբի»։ Խաղերը անցան միջակ, «Օթէլլօն» թոյլ էր, իսկ «Աւազակները», կարծէք թէ հարկադրված էին խաղում։ Մուտքերը գոհացուցիչ էին։ Մի արգարացի նկատողութիւն, որ աչքի է ընկնում, այդ բեպերտուարի կազմութիւնն է։ 15—20 տարվայ դերասանը մի քանի այնպիսի զառամեալ պիէսներով է բեմ դուրս գալիս, որոնցով հազիւ թէ լսողներից 5%-ը հետաքրքրվի, այն էլ մեզ նման և առհասարակ մեզ շրջապատող քաղաքների ժողովրդի նման, որոնք մայրենի լեզուն փալասով են բռնում։ Նաև՝ մի՞թէ այդ խմբում բացի երկու ոյժերից էլ դերասաններ չը կան։

—

ՆՈՐ-ՆԱԽԻՋԵՒԱՆԻՑ մեզ գրում են. «Այսօր, հոկտեմբերի 10-ին հողին յանձնեցին բժիշկ Իսահակ Ալաճալեանի մարմինը։ Հանգուցեալը 70-ական թւականներին մի կարճ ժամանակ քաղաքագլխի պաշտօն վարելով՝ այնուհետև շարունակ ձայնաւոր էր դումայում։ Պատւաւոր հոգաբարձու էր տեղիս հայոց Աղքատախնամ ընկերութեան, որի մէջ ցոյց տուած եռանդուն գործունէութիւնը դրուատվեց նրա դամբանականը խօսողի կողմից։ 15-ի չափ պսակներ կային և մի ստուար բազմութիւն, բաղկացած երկու քաղաքների բժիշկներից ու ինտելիգէնտ քաղաքացիներից։»

—

ԶԱՆԳԷԶՈՒՐԻ գաւառի «Խնձորէսկ գիւղից մեզ հաղորդում են. «Երէկ, ամսիս 15 ին, օրը ցերեկով գիւղից երեք վերստաչափ հեռաւորութեամբ, Կամուրջոզէ անուանեալ ճանապարհի վրա երկու մարդ հրացանի գնդակով տեղն ու տեղը սպանեցին մեր Խնձորէսկ գիւղի առաջին դատաւոր Աբգար Գամանդատեանին. սպանողներն անյայտ են. կարծում են, որ հարեւան թուրք գիւղացիներն են, որոնք դատաւորի թշնամին էին»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

—

Սալմաստ, հոկտեմբերի 12-ին

Վերջապէս խօլերան հասաւ նաև Սալմաստ։ Երէկ Դիլիւզան գիւղում խօլերայի առաջին մահվան դէպքը պատահեց. դա Մէմմէտ Ալի խան Միրփէնճի ծառաներից Ալ Մէհմէտն էր, որը անցեալ շաբաթ Թաւրիզից վերադարձել էր ու միայն 3 օր հիւանդ պառկելով մախճանվեց։

Թաւրիզից շատերը փախուստ տալով եկած են Սալմաստ, անշուշտ իրանց հետ բերելով խօլերա հիւանդութեան սերմերից. ներկայումս քանիսները հիւանդ պառկած են Դիլմանում նոյն հիւանդութեամբ։

Տեղիս ասորի բժիշկներից դոկտոր Շլիմօն սկսել է խօլերայի պատուաստն անել, իւրաքանչիւրից վերցնելով հինգ թումէն (50 ղրան)։ Բայց ասում են, որ Թաւրիզում պատուաստողներից շատերը մեռան. ուրեմն կարելի է ասել, որ դա անօգուտ բան է ու բժիշկների համար շահագործութեան մի նոր աղբիւր։

Ցորենի գինը զգալապէս բարձրացաւ, այժմ ծախվում է բեռը 65—75 ղրան, և վախ կայ, որ աւելի բարձրանայ, մինչև 100 ղրանի։ Անձրևների պատճառով խաղողներն էլ փտավեցին ու մեծ կորուստ եղաւ այգետէրերին։

Իւրաքանչիւր գիշեր ենթակայ ենք քիւրդերի յարձակման, գ խաւորապէս մեր բնակած գիւղի—Հին Ք-ղաքի վրա։ Այս քիւրդերը Ճէֆֆէր աղայի ծառաներն են, որոնք վրէժ են ուզում լուծել հին-քաղաքացիներից իրանց վրա յարձակվող զօրքերին օգնելու համար, գիշերները ժամի 11-ից սկսած մինչև 1 ժամ գիշերից անց՝ երկու կողմից էլ սաստիկ հրացանաձգութիւն է լինում, կարծէք Հին քաղաքը կատարեալ պատերազմի դաշտ լինի այդ պահուն։ Հին-քաղաքի հայերը, հրէաներն ու թուրքերը պարտաւորված են մինչև առաւօտ հսկել թաղերը։

Մ. Ս. Փիրան

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Քիւրդերը Պարսկաստանի սահմանագլխի վրա անկարգութիւններ են կատարում։ Մի քանի ժամանակ առաջ պարսից գահաժառանգ Մահմէդ Ալի Միրզան մի զօրախումբ ուղարկեց սահմանագլուխը՝ քիւրդական հրոսակների պարագլուխներին բռնելու համար. բացի դրանից ուղարկվեց Մէջիդ-ուլ Սալթանէն 200 սարբազներով։ Այդ ցոյցի նպատակն էր, ինչպէս ասում են, ոչ թէ զսպել քիւրդերին, այլ ստիպել քիւրդ շէյխին, որ ղեկավարում է աւարառութիւնները, վճարել հարկ, որից նա հրաժարվում է, յոյսը դնելով Թիւրքաց կառավարութեան վրա, որը, ինչ որ ծածուկ նպատակներով պաշտպանում է քիւրդ շէյխին։ Այդ խնդրի առիթով մի քանի ամիս առաջ եռանդուն բանակցութիւններ եղան պարսից և Թիւրքաց կառավարութիւնների մէջ։ Այդ այն ժամանակն էր, երբ Մէջիդ ու-Սալթանէին հրամայված էր քանդել այն բերդը, որ քիւրդ շէյխը շինել է Պարսկաստանի սահմանի վրա։ Սակայն բերդը չը քանդվեց. դրա պատճառը վերագրեցին այն հանգամանքին, որ երբ շէյխը մի մեծ գումար է վճարել գահաժառանգին, ուստի և Մէջիդ-ուլ Սալթանէն անգործ երկու ամիս կանգնած էր բերդի մօտ մի տեղում։ Սակայն մի պարսիկ բարձրաստիճան պաշտօնեայ հաղորդեց, թէ բերդը չէ քանդվել այն պատճառով, որ Թիւրքաց կառավարութիւնը միջամտել է, իբրև շահագրգռված այդ հարցի մէջ։ Պէտք է ասել, որ ներկայ քիւրդ շէյխը—այն շէյխի որդին է, որը թիւրքական փողերով կազմակերպեց մի զօրախումբ ռուսների դէմ վերջին ռուս-թիւրքական պատերազմի ժամանակ։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

22 հոկտեմբերի

ԼՈՆԴՈՆ, 21 հոկտեմբերի։ (Րէյտէր)։ Երկրագործութեան մինիստրը, Հիլդֆօրդում արտասանած ճառի մէջ յայտնեց, որ թէպէտ արդէն անցել է ինցիդէնտի սուր ճգնաժամը, սակայն չը պէտք է երևակայել, որ դրութեան սուր բնաւորութիւնը արդէն անցած է։ Հնդկաստանի գործերի մինիստրը ասեց, որ թէպէտ դրութիւնը բարւոքվեց, սակայն անհանգստութիւնը դեռ ևս վերջնականապէս չէ անցել։ Կարելի է սակայն յուսալ, որ երկու կողմերի բարի ցանկութեամբ կարելի կը լինի գոհացում տալ Անգլիայի օրինական պահանջներին, չը վիրաւորելով ռուսների ազգային զգացմունքները։ Մինիստրը աւելացրեց, որ կառավարութիւնը ամենևին կասկած չունէր թէ հայրենակիցների զգացմունքների վերաբերմամբ, թէ այն միջոցների վերաբերմամբ, որ պէտք էր ձեռք առնել՝ անձեռնմխելի պահելու համար ազգային պատիւը այս համաշխարհ անօրինակ լարման դրութեան մէջ։

ՊԱՐԻԶ, 21 հոկտեմբերի։ (Հաւաս)։ Լիբաւայից դուրս եկած ութ ականանաւերից մէկը փչացումներ ստացաւ դանիական ջրերում և նաւաքարշակով յետ է տարված Լիբաւա։

ՊՕՐՏ-ՍԱԻԴ, 22 հոկտեմբերի։ (Րէյտէր)։ Զօրքին տրված հրամանի մէջ ասված է, որ կապիտանից ոչ բարձր աստիճան ունեցող չորս օֆիցէրներ իւրաքանչիւր տարի կուղարկվեն երկու տարով Եապօնիա։

ՎԻԷՆՆԱ, 22 հոկտեմբերի։ (Րէյտէր)։ Ժամանեց յոյների թագաւորը։

ՇԱՆԳՀԱՅ, 22 հոկտեմբերի։ (Րէյտէր)։ Դալայ լաման ժամանեց Պէկին։

ԻՆՍԲՐՈՒԿ, 22 հոկտեմբերի։ (Վօլֆ)։ Իտալական իրաւաբանական ֆակուլտէտը բանալու առիթով կէս գիշերին տեղի ունեցան փողոցային ցոյցեր։ Բանը արիւնահեղ ընդհարումներին հասաւ։ Իտալացիները 200-ից աւելի ատրճանակներ դատարկեցին։ Վիրաւորված են վեց մարդ։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 22 հոկտեմբերի։ Վախճանվեց «Нива» շաբաթաթերթի հրատարակիչ Մարկս։

ՊՕՐՏ ԱՐԹՈՒՐ, 22 հոկտեմբերի։ (Րէյտէր). Պօրտ-Արտուրի զօրաբանակում եղած թղթակիցը, եապօնական ցէնզուրայի թոյլտւութեամբ, տալիս է պաշարման զանազան շրջանների մանրամասն նկարագրութիւնը, որի մասին, չինական և այլ կասկածելի փախստականների հաղորդած տեղեկութիւնների հիման վրա, խառնուփնթոր կարծիք կարելի էր կազմել։ Արդէն այդ հաղորդագրութիւններից երևում է, որ բերդի պաշտպանողական կառուցումների ոյժը ահագին է և միայն այժմ կարելի է պարզ գաղափար կազմել այն մասին, թէ ինչ դժուար խնդիր են դրել եապօնացիները իրանց առջև։ Վերոյիշեալ զեկուցման մէջ նկարագրվում է, թէ ինչպէս եապօնացիները օր ու գիշեր, շաբաթ առ շաբաթ յուսահատական ճիգերով աշխատում էին շտուրմի ենթարկել ռուսական դիրքերը և մարտկոցները, թէ ինչպէս նրանք անաջողութեան էին հանդիպում և կրկին իւրաքանչիւր անգամ յարձակւում էին գործում, մինչև որ նրանց ջանքերը չը պսակվեցին մի փոքր աջողութեամբ, յաճախ շատ չնչին, համեմատելով կրած փասների հետ։ Նրանց համար ամենածանր շաբաթներից մէկն էր մայիսի 6-ից մինչև 11 ը, երբ նրանք կորցրին 14,000 մարդ։ Անընդհատ և կատաղի շտուրմերը վերջացան նրանով, որ եապօնացիները կատարելապէս յետ մղվեցին։ 25,000 մարդուց բաղկացած մէկ գնդից մնացին միայն 206 հոգի։—Յունիսից մինչև սեպտեմբեր եապօնացիները ունեցան բերիբէրիով հիւանդանալու 16,000 դէպքեր։ Պատճառը համարում են թրջված բրնձի խմորումը։

ՇԱՆԳՀԱՅ, 22 հոկտեմբերի։ (Րէյտէր)։ Անգլիական «Վիկտօրիա» շոգենաւին աջողվեց պատռել Պօրտ Արտուրի պաշարման գիծը տաւարի մսի լիքը բեռնով։—Լուրերի համեմատ, եապօնացիները գրաւեցին բոլոր գլխաւոր դիրքերը բերդի հիւսիս արևելեան կողմի վրա։

ԼՕՆԴՕՆ, 22 հոկտեմբերի։ (Րէյտէր)։ Արտաքին գործերի մինիստրութիւնը, պատասխանելով մի ֆիրմայի իրան արած հարցմունքին, յայտնեց, որ նա չէ թոյլատրում նաւատէրերին ուղեկցել ռուսական էսկադրային նրա վրա ածուխ բեռնելու համար։

ԱԼԺԻՐ, 22 հոկտեմբերի։ (Հաւաս)։ «Բլեստեաշչի» և «Բէզուպրէչնի» հակա-ականանաւերը նորից ծովը դուրս եկան։

23 հոկտեմբերի

ՊԱՐԻԶ, 22 հոկտեմբերի։ (Հաւաս)։ Լօնդօնից ստացված տեղեկութեան համաձայն, Ռուսաստանի և Անգլիայի միջև կատարեալ համաձայնութիւն կայացաւ այն միջնորդ յանձնաժողովի կազմի և գործունէութեան յատակագծի վերաբերմամբ, որի քննութեանը պէտք է առաջարկվի Հուլլի դէպքը։ Յանձնաժողովը նիստեր կունենայ Պարիզում։

ՊԱՐԻԶ, 22 հոկտեմբերի։ (Հաղորդված է Բերլինի վրայով)։ Ժամանակաւորապէս այստեղ գտնվող ֆրանսիական դեսպան Բօմպար յայտնեց «Գօլուա» լրագրի աշխատակցին, թէ կասկածի չէ կարող ենթարկվել պատերազմի ելքը։ Ռուսները կը յաղթեն։ Եապօնացիներն արդէն ուժասպառ են եղած թէ զինւորական և թէ ֆինանսական տեսակէտից։ Նրանց դրամական աղբիւրները ցամաքել են։—Ես ինքս ինձ հարց եմ տալիս—վերջացրեց դեսպանը,—որտեղից նրանք կարող են միջոցներ գտնել, որ էլի մէկ տարի կարողանան պատերազմ վարել»։

ՄՕՍԿՎԱ, 22 հոկտեմբերի։ Պատերազմի դաշտից հասաւ 144 վիրաւոր զինւորականներից բաղկացած տրանսպօրտը. նրանց հետ եկաւ կապիտան Սավչէնկօ, որ վիրաւորվել է ոտից Վաֆանգօու լեռնանցքի մօտ։ Վիրաւորների մէջ շատերը Գէօրգեան ասպետներ են։

ԼՕՆԴՕՆ, (Րէյտէր)։ Լօնդօնի առևտրական պալատը Լանսդօունից հաղորդագրութիւն ստացաւ պատերազմական կօնտրաբանդի հարցի առիթով։ Հաղորդագրութեան մէջ ասված է, որ բրիտանական կառավարութիւնը դիմեց ռուսաց կառավարութեանը առաջադրութեամբ՝ մտցնել պատերազմական կօնտրաբանդա համարվող առարկաների ցուցակում ածուխը և բամբակը։ Այդ առաջադրութիւնների պատճառով, ռուսական նաւերի հրամանատարը նորերս լրացուցիչ հրահանգներ ստացան, որոնցով հրամայվում էր, որ նրանք ապագայում ոչ այնպէս խստութեամբ գործադրեն պատերազմող կողմի իրանց իրաւունքները։ Նամակի մէջ աւելացվում է, որ չը նայելով կատարված մանրազնին քննութեանը, բրիտանական կառավարութեանը չաջողվեց ստանալ տեղեկութիւններ, որոնք ապացոյց ծառայէին, որ ռուսական իշխանութիւնները, ինչպէս հաստատում էր մի քանի անգամ, հովանաւորում են գերմանական նաւերին ի փնաս անգլիական նաւերի։

23 հոկտեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ «Правительственный Вѣстникъ» լրագրում հրատարակված է. «Անդրկասպեան շրջանում հոկտեմբերի 11-ից մինչև 18 ը եղել են խօլերայի 10 դէպքեր. Բագւում հոկտեմբերի 12 ից մինչև 19-ը հիւանդացան խօլերայով 14 և մեռան 7 հոգի, Սարատովում հոկտեմբերի 14-ից մինչև 19-ը դիտվեց խօլերայի մի դէպք. Աստրախանում և շրջականերում հոկտեմբերի 13 ից մինչև 18 ը հիւանդացան 5 և մեռան երկու հոգի. Սամարայի նահանգում մինչև այժմ հիւանդացողներ չեն եղել. իրան Սամարայում հիւանդացողներ չը կային հոկտեմբերի 11-ից։

ԳԻԲՐԱԼՏԱՐ, 22 հոկտեմբերի։ (Րէյտէր)։ «Կրէյսէր Վիկտօրիուս» ուղարկված է պաշտպանելու ջրանցքը։ Կօմանդան, որը թոյլտւութիւն էր ստացել ափը իջնել, նորից կանչված է նաւը և անյապաղ հեռացաւ ափից։ Չորս բրիտանական պրահակրներ հրաման ստացան անյապաղ հեռանալ նաւահանգստից և կերթան դէպի արևմուտք։

ՏԱՆԺԷՐ, 22 հոկտեմբերի։ (Րէյտէր)։ Ռուսական էսկադրան գնում է հոկտեմբերի 23-ին առաւօտեան 6 ժամին անյայտ նշանակութեամբ։

ՊԱՐԻԶ (Րէյտէր)։ Առաջ հերքվող այն տեղեկութիւնը, թէ եապօնացիները կորցրել են «Եաշիմա» պատերազմական նաւը, որը դիպաւականին Դալնիի մօտ յունիս ամսին, այժմ հաստատվում է։

ՉՒՖՈՒ, 22 հոկտեմբերի։ (Րէյտէր)։ Երէկ Դալնիից հեռացած չինացու խօսքով, բազմա-

Թիւ ճապօնական վիրաւորներ անցան Դալնիի վրայով։ Նոր զօրքեր են ուղարկված պատերազմական գործողութիւնների բեմը։ Դալնիում պատվող լուրերի համեմատ, սպանված և վիրաւորված ճապօնացիների թիւը վերջին երեք ամսում հասնում է մինչև 4000 ի։

ՇԱՆԳՀԱՅ, 22 հոկտեմբերի։ (Րէյտէր)։ Պորտ-Արտուրի շտուրմը շարունակվում է անընդհատ։ Պաշտպանութիւնը յուսահատական է։ Հիւսիսային և արեւմտեան մասերը Ցզիցուանշանի մօտ գրաւած են ճապօնացիներից և դիմանում են ռուսների սպանիչ կրակի դէմ։ Պաշտպանողական գծի մարտկոցներից մէկը կործանվեց վառօդի պահեստի պայթիւնից հոկտեմբերի 20-ին։ Ճապօնացիների կորուստները ահագին են։ Պորտ-Արտուրի էսկադրան իբր թէ նորից փորձ կանէ դուրս նետվել։

ԲԵՐԼԻՆ, 22 հոկտեմբերի։ (Վօլֆ)։ Շուտով Գերմանիայի և Ամերիկայի Միացեալ Նահանգների միջև կը կապվի դաշնագիր միջնորդ դատարանի մասին։

ԻՆՍԲՐՈՒԿ, 22 հոկտեմբերի։ (Կորր. Բիւրօ)։ Օրվայ ընթացքում մի քանի անգամ անկարգութիւններ էին ծագում։ Իտալական ֆակուլտէտի շինութեան մէջ ցոյց անողները քարուքանդ արեցին սարք ու կարգը։ Ցուցմունքը քաղաքում շարունակվում է։

ՉԻՖՈՒ, 22 հոկտեմբերի։ (Րէյտէր)։ Դալնիից յատուկ ուղարկված մարդ հաղորդում է, որ հոկտեմբերի 16 ից մինչև 20-ը Պորտ-Արտուրի մօտ տեղի ունեցած պատերազմները իրանց խստութեամբ գերազանցում էին բոլոր նախընթաց յարձակումներին։ Ճապօնացիների ամբողջ բատալիօններ ջնջված են Իտցուշանի մօտ, բայց վրա հասած օգնական զօրքերին աջողվեց գրաւել խրամատները։ Իտցուշանը տիրապետում է Վագրի Պոչի նաւահանգստի վրա։ Աջողվեցին շտուրմները Էրլունշանի և Շանժուշանի դէմ։ Այստեղ կարծում են, որ բերդն առնելու նոր փորձ չի անվի գարունքից առաջ և կարծես բերդի ոմբակոծութիւնը դադարեց։

ՏԱՆԺԻՐ, 22 հոկտեմբերի։ (Րէյտէր)։ Ռուսական նաւատորմը ստիպված էր դադարեցնել բեռնելը զով եղանակի պատճառով։ Ռուս օֆիցէրները հաստատում են, որ «Կամչատկայից» տրվեց առաջին ազդանշանը, թէ նա շրջապատված է ականանաւերով։ Այն ժամանակ ուրիշ նաւերն էլ կրակ բացին երևացող նաւերի վրա. այնուամենայնիւ «Կամչատկայի» ոչ մի օֆիցէրին չը թողին ցամաքի վրա որպէս հնարաւոր մեղաւորի կամ որպէս վկայի։

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԲԺՇԿ. ՄԻՆԱՍ ՄՈՒՐԱԴԵԱՆ

Նախ՝ օրդինատօր Մոսկվայի Համալսարանի կլինիկայի ընդունում է հիւանդներին՝ ՄԻԶԱՍԵՌԱԿԱՆ ՍԻՖԻԼԻՍԻ և ՄՈՐԹՈՒ հիւանդութիւններով ամեն օր 10—11 ժ. առաւօտեան և 6—8 ժ. երեկոյեան։ Հասցէն Բոլշէւվսկի փողոց, տուն № 1 «Պաժարնի կօմանդի» դիմաց, տէլէֆօն 711.
(ա. օ.) 2—10

ԵՐԴՈՒԵԱԼ ՀԱՒԱՏԱՐՄԱՏԱՐ

Ս. Ս. Աֆանասևանը

Գանձտկից մշտապէս տեղափոխվել է բնակվում է Թիֆլիսում Վօզնեսէնսկի փողոց Գալամքարօվի տուն № 9. (ա. օ.) 21—30

Լոյս տեսաւ
Տ. ԵՃԻ
ԼՈՒՍԱԴԻՄԻՆ
Վէպը, երկրորդ տպագր.. գինն է 1 րուբլի։
Դիմել՝ Баку, Книжный маг. С. Д. Арутюнова. (ւ. օ.) 10—25

Կովկասի ուսմնական շրջանի հոգաբարձական Խորհրդի որոշմամբ, որ հաստատված է Կովկասի քաղաքացիական պ. կառավարչապետի ու շտօնակատարի կողմից,

Կ. ԿՈՒՍԻԿԵԱՆԻ և Ղ. ՍԱՐԳՍԵԱՆԻ
„ՄԱՅՐԵՆԻ ԽՕՍՔ“
(3-րդ և 4-րդ տար.)
Ձեռնարկի 2-րդ տպագրութիւնը։

համարված է պիտանի սկզբնական ուսումնարաններում գործադրելու համար։ 7—10

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՐՔՈՒՆԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

Ձեռնարկութիւն Կայսերական թատրոնների արտիստ Լ. Դ. Դօնսկօյի

Այսօր, կիրակի, հոկտ. 24-ին, մասնակցութեամբ տ.տ. Դօնսկօյ Էյխէնվալդի, Պետրօվօյ-Զվանցեվայի, Զասլավսկայի, պ.պ. Բօգդանօվիչի, Կօմարօվի, Գալեցկու, Դեմեանենկօի, Զալինսկու և Մօսրատօվի կը ներկայացվի

ՎԷՐՏԷՐ

օպեր. 4 գործ., երաժ. Մասսնէի։
Սկիզբը երեկոյեան ժամը 8-ին։

Վաղը, Երկուշաբթի, հոկտ. 25-ին, 1-ին անգամ հանրամատչելի ներկայացում շատ էժանացրած գներով, մասնակցութեամբ Անտօնօվայի. կը ներկայացվի ՏՐԱՎԻԱՏԱ, օպեր. 4 գործ. երաժշտ. Վէրդիի։ Երեքշաբթի, հոկտ. 26-ին նախառաջին անգամ դաստրօլ Պետրօվա-Զվանցեվայի, մասնակցութեամբ Դօնսկօի, կը ներկայացվի ԿԱՐՄԷՆ, օպեր. 4 գործ. երաժ. Բիզէի։

Պատրաստում են ներկայացնելու առաջին անգամ «օր. ՖԻՖԻ», օպ. 1 գործ. երաժ. Կիւի։
1—1 Կառավարիչ՝ Ի. Ա. Կէլէր

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ

Երեքշաբթի, հոկտեմբերի 26 ին, Թիֆլիսի Ժողովարանի սիրողների խումբը, անդամների, կանդիդատների և նրանց ընտանիքների համար կը ներկայացնէ

Առաջին անգամ

ԽՈՒԶԱՐԿՈՒ

Կօմ.-ֆարս 3 գործ. հեղ. Ի. Մեասնիցկիի, Թարգմ. Յ. Շահնազարեանի։

Մասնակցում են. տ. Յակոբեան, օր. Մելիք-Ադամեան, Էմինեան, Բուչուկուրի, Տէր-Աստուրեան. պ.պ. Տէր-Գրիգորեան, Խաչիկեան, Սափարեան։

Տեղերի գները 1 րուբլ. մինչև 30 կոպ.
Սկիզբը ճիշդ ժամը $8^{1}/_{2}$-ին երեկոյեան։
Աշակերտները ընդունվում են ուսումնարանական իշխանութեան թոյլտուութեամբ։
Ներկայացումից յետոյ
ՊԱՐԵՐ
1—2 Ռեժիսսօր Գ. Վ. Միրաղեան

Թիֆլիսի հակա-ալկօհօլական ընկերութեան Հաւլաբարի բաժանմունքի Ն. Մուրաշկօյի Թատրոնում, կիրակի, հոկտեմբերի 24 ին հայ Թատերասէրների խումբը կը ներկայացնէ

I
ՔԱՆԴԱԾ ՕՋԱԽ
Կօմ. 3 գործ. հեղ. Գ. Սունդուկեանի։

II
ԷՍ ԷԼ ՔԻ ՄՕՏԻՔԼՈՒԹԻՆ
Վօդ. 1 գործ. հեղ. Է. Տէր-Գրիգորեանի։
Տեղերի գինը 60-ից 10 կոպ.
Սկիզբն է 8 ժամին երեկոյեան.
1—1 Կարգադրիչ՝ Մ. Բուդաղեանց

Յ. ԴԱՂԲԱՇԵԱՆԻ

I
ԼԻԱԿԱՏԱՐ ԲԱՌԱՐԱՆ
ռուսերէնից հայերէն

Լոյս տեսաւ ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ պրակը, գինը ճանապարհածախսով 1 ր. 20 կոպ.։ Բառարանի բաժանորդագինն է ճանապարհածախսով 7 ր.

II
ԼԻԱԿԱՏԱՐ ԲԱՌԱՐԱՆ
Հայերէնից ռուսերէն

Եկող նոյեմբերի 20-ին լոյս կը տեսնէ առաջին ստուար պրակը (200 եր.) և կարժենայ 1 ր. 50 կոպ.։ Բառարանի բաժանորդագինն է ճանապարհածախսով 5 ր., իսկ առաջին բառարանի բաժանորդների համար 4 ր.։ Օտարաքաղաքացիք և գաւառացիք պիտի ուղղակի ինձ դիմեն այս պարզ հասցէով. Тифлисъ, А. С. Дагбашяну. Թիֆլ. բաժ. գրվել կարելի է «Գուտտէնբէրգ» գրախանութում։
(Կ. Ե. հ. շ. Կ.) 1—5

Հարկաւոր է ՈՒՍՈՒՑԻՉ, որ գիտենայ ռուսերէն, հայերէն և եկեղեցական ձայնագրութիւն Սուխումի շրջանի համար։ Ցանկացողները պէտք է դիմեն Կօմերչեսկի հիւրանոցի տիրոջ Մանթաշեանի քարվանսարայի մօտ (Իրակլի փողոց)։ Խնդրում են ցանկացողներին շտապել իրանց յայտարարութեամբ։ 1—1

Բնական գիտութիւնների ֆակուլտէտը աւարտած ՄԻ ՀԱՅ ՏԻԿԻՆ կամենում է դասեր ունենալ՝ առարկաներից և գլխաւորապէս ֆրանսերէնից։
Դիմել ժամը 11—3-ը
Вельяминовская, 19. (Կ.) 5—10

Տնային Բժշկարան

Կազմեց ակադեմիկ Ի. Ր. Թարխանօվ, հայերէն Թարգ. բժ. Գ. Ս. Բաբեանի խմբագրութեամբ և յաւելուածներով, մ. ա. Բնախօսութիւն և անդամակազմութիւն 104 պատ. գինը 1 ր., մ. բ. Վարակիչ հիւանդութիւններ, ներքին, կաշու և վեներային, դեղարան և բառարան 1903 թ. գ. 1 ր. 60 կ.։ Գումարով գնողներին և հաստատութիւններին զիջումն կը լինի։ Դիմել Въ Тифлисъ, Центральной книжной торговлѣ. (Կ.) 6—25

Տարածվում է ԱՂԲԻՒՐ ամսագրի եւ ՏԱՐԱԶ պատկերազարդ շաբաթաթերթի բաժանորդագրութիւնը:
ՏԱՐԱԶԻՆ կարելի է բաժանորդ գրվել հոկտեմբերից մինչեւ յունվար, երեք ամսվայ համար ճանապարհածախսով ընդամենը 1 ր. 50 կ.
Դիմել՝ Тифлисъ. Редакція „ТАРАЗЪ“

Տպագրվում են և շուտով լոյս կը տեսնեն
Ե. ԹՈՓՉԵԱՆԻ
Խմբագրած ՊԱՏԻ, ԳՐՊԱՆԻ եւ ՍԵՂԱՆԻ պատկերազարդ

„ԼՈՅՍ“

օրացոյցները՝ բոլորովին նոր բովանդակութեամբ, հարստացրած ու ճոխացրած:

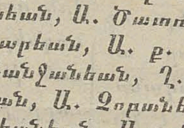

Աշխատակիցներն են. Գերաշնորհ. Յուսիկ եպ. Տէր-Մովսէսեան, Ղ. Շ. Ք. Աղբալեան, բժ. Վ. Արծրունի, բժ. Շինջաղեան, Լ. Բաբայեան, բժ. Ա. Բուպատիւ Մատ. արքեպ. Իզմիրլեան, Աղայեան, Ա. Ահարոնեան, Կ. Աբովեան, Բ. Աղասարեան, Հ. Առաքելեան, Գ. Բադուղեան, Ռ. Ք. Բէկգիւլեան, բժ. Տ. Գէորգբէկեան, Տիգ. Զաւէն, Մ. Զառաֆեան, Յով. Թումանեան, Ա. Իսահակեան, Բ. Իշխանեան, Լէօ, Գ. Լևոնեան, բժ. Ա. Խատիսեան, Ա. Ծատուրեան, Յ. Կարապետեան, Յ. Կարա-Մուրզա, Կոմիտաս վարդապետ, Գ. Ղազարեան, Ա. Ք. Մինասեան, Լ. Մելիք-Ադամեան, Յով. Յովհաննիսեան, Յ. Յակոբեան, Ռ. Յովհանջանեան, Ղ. Ք. Յովսէփեան, բժշ. Բ. Նաւասարդեան, Ն. Ք. Նիկողոսեան, Գէորգ Չմշկեան, Ա. Չոպանեան, Ս. Պատկանեան, Զ. Ջամբազեան, Տ. Ռաշմաճեան, Սարուխան, Ե. Ք. Ստեփանեան, Սուրխաթեան, Սպլիտեան, Ա. Ք. Վարդանեան, Յ. Տէր-Միրաքեան, Վ. Փափազեան, Դ-ր Կ. Փաշայեան, բժ. Լ. Քալանթարեան, Ե. Ֆրանգեան, Խաժակ, Թադ. Ք. Ասովմեան, Գ. Մեծատուրեան, տատմիաբոյժ Պ. Մակարեան և ուրիշները։

Գումարով գնողները պէտք է շտապեն յայտնել իրանց պահանջները. գեղչը ձեռնտու պայմաններով. պահանջի հետ պէտք է ուղարկել կանխավճար. ապառիկ ոչ ոքի չի ուղարկվի։

Դիմել. Тифлисъ, Мадатовская, 15, Е. Топчяну. Արտասահմանից. Tiflis, Madatowskaia 15. E. Toptschian.
4—6

Բագուայ բաժանմունքում
«Պարապետի վրա»

Եղբայրք ՄԷԼԻՔ-ՄԱՐՈՒԹԵԱՆՑՆԵՐԻ

խանութում ստացվում է շարունակ մեծ քանակութեամբ ձմեռվայ տաք ֆուֆայկաներ. չուլքիներ, ճտակիներ, երեխայի հագուստներ. նոյնպէս ստացվում է գլխի արբեշումէ ալլուխներ, չխիլաներ, չխիլի հաշիաներ և զանազան տեսակ գալանտերէյնի ապրանքներ։ Դրսի պատուէրները կատարվում են անմիջապէս։
(Կ. չ.) 11—30

Գ. Ե. Օսիպօվի ֆիրմայի և սեփական այգիներից ստացված բնական կախէթի գինիների մեծ պահեստի տիրոջ մահվան պատճառով,

Գ. Ե. ՕՍԻՊՕՎԻ

ժառանգների գինու վաճառանոցում, որ գտնվում է Սիօնի և Հէրակլի փողոցների անկիւնում, իր սեփական տանը, բոլոր տեսակի գինիների գինը զգալի կերպով նուազեցված են։ Իսկական կախէթիայի գինիների շիշը կարելի է ստանալ 15 կ. մինչև 1 րուբլի գնով։ Առևտրական տունը գոյութիւն ունի 1878 թւից։
ա. Կ. չ. 4—10

Թիֆլիսի քաղաքային վարկի ընկերութեան վարչութիւնը

Սրանով յայտարարում է, որ ընկերութեան կանոնադրութեան § 77-ի համաձայն՝ 1904 թւի հոկտեմբերի 27-ին, ցերեկվայ ժամը 1-ին ընկերութեան շինութեան մէջ, Պուշկինեան փողոց, սեփական տան մէջ լինելու է հրապարակային աճուրդ կամաւոր գնից սկսված, ծախելու հետևեալ կալուածները, որ միացել են ընկերութեան վրա.

1) Րիբակօվ Պ. Ի.—մի հողաբաժին, 145 քառ. սաժէն տարածութեամբ, վրա մի երկյարկանի տնով՝ ներքնայարկը, 4 հատ երկյարկանի ֆլիգէլները հետը, X քաղաքամասում՝ I Մալականեան փողոցում։

Այդ կալուածի վրա այժմ կայ 15,377 ր. 83 կ. իսկական պարտք և 1231 ր. 71 կ. ապառիկ։

2) Տէր-Պօղոսեան Օ. Դ.—100 քառակ. սաժէննոց մի կտոր հող, վրան 3 յարկանի մի տուն, ներքնայարկով և կողմնակի շէնքերով. I քաղաքամասի Ո.դելնի փողոցի վրա։

Այդ կալուածի վրա այժմ կայ 21,039 ր. 02 կ. իսկական պարտք և 2457 ր. 99 կ. ապառիկ։

Վերոյիշեալ կալուածների աճուրդը կը սկսվի այն գումարից, որ կառաջարկեն գնողները, իսկ աճուրդի հաստատութիւնը կախված կը լինի Ընկերութեան Վարչութեան և Վերահսկող Կոմիտէտի միացեալ նիստից։

Աճուրդի մասնակցել ցանկացողները պէտք է, իբր գրաւական, ընկերութեան գանձարանին յանձնեն 500-ական րուբլի յիշված ամէն մի կալուածի համար։

Եթէ գնողը ցանկանայ, նրա վրա կը դարձվի յիշված կալուածների հիմնական պարտքը։

Աճուրդի մանրամասն պայմանները և ծախվող կալուածներին վերաբերող բոլոր թղթերը և դօկումէնտները ցանկացողները կարող են տեսնել, նոյնպէս և ստանալ անհրաժեշտ տեղեկութիւններ Ընկերութեան Վարչութիւնից՝ ամեն օր առաւօտեան ժամը 10—2 ը, բացի կիրակի և տօն օրերից։
(հոկ. 16,19,21,23,25 27)
5—6

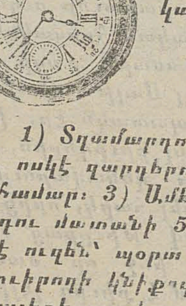

„ԷԺԱՆ և ՍԻՐԵԼԻ“

կասէ ամէն մարդ, որ կը ստանայ հետևեալ 12 իրերը միայն 10 ր. 50 կոպէկով՝ ճանապարհածախքը հետը միասին։

1) Տղամարդու գրպանի ժամացոյց, սև ագռաւագոյն պողպատից, առանց բանալիքի լարվող, ոսկէ զարդերով։ 2) Զամշէ բսակ նիկկէլի փականքով ժամացոյցը փչանալուց պահպանելու համար։ 3) Ամերիքական ոսկուց շղթայ գրահագործ։ 4) Պարիզեան նուրբ բրելօկ։ 5) Տղամարդու մատանի 56 պր. ոսկուց, ակով, նուրբ գործ։ 6) Մաքուր և ամուր պօրտ-պապիրոս (եթէ ուզեն՝ պօրտ տաբակ), կաշուց՝ արտասահմանեան գործ, կամ կաշուէ դրամապանակ՝ պատուիրողի կնիքով։ 7) Կանանց գրպանի ժամացոյց, սև ագռաւագոյն պողպատից, առանց բանալիքի լարվող. ոսկէ զարդերով։ 8) Վզից կախելու երկար շղթայ ամերիքական ոսկուց։ 9) Կանանց մատանի 56 պրօբի ոսկուց, ակով, նուրբ գործ։ 10) Մի զոյգ նորաձև օղեր ակերով, նուրբ գործ։ 11) Իսկական անգլիական կաշուց նորաձև գօտի կանանց համար, պրեսժով.Բեզուլիատոր՝ արտասահմանեան գործ, կամ դրա փոխարէն զամշէ բսակ կանանց գօտուց կախելու համար։ 12) Գրպանի լաւ դանակ «Solingen», նուրբ գործ։ Նոյնպիսի ժամացոյց փակ տեսակը, բոլոր պարագաներով՝ 2 րուբլի թանկ արժէ։ Ժամացոյցն ուղարկվում է լարված—պատրաստ և 4 տարի երաշխաւորութեամբ։ Պահանջները կատարվում են անյապաղ՝ վերադիր վճարով, կարելի է և առանց գրաւականի։

Հասցէն. «Базаръ Роскоши», Варшава. 1-ая почтовая контора.
Գրագրութիւնը անվում է միայն ռուսերէն։ 8, 23 2—3

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 23-го октября 1904 г.
Տպարան «ՀԵՐՄԷՍ» ընկ.
Типогр. Т—ва С. Назарянца и К. п. ф. «ГЕРМЕСЪ». Мал. ул № 15.